

ชื่อ

บุญยิ่ง ประทุม

วิทยานิพนธ์หลักสูตรพัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2550

ชื่อเรื่อง

พัฒนาการการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน
: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี
(Management Development accordance with Transparency and People's
Participation : Specific Case Study on Tambon Administrative Organization of
Khao Sam Yod, Lopburi Province)

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลเขาสามยอตที่มีความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งเงื่อนไขปัจจัยที่
ก่อให้เกิดการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขั้นตอน / วิธีการดำเนินงาน

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยจาก
เอกสาร (Documentary Study) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา ทั้งทางด้านเอกสาร
วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งวิทยานิพนธ์

ส่วนการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดย
วิธีการ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายกององค์การบริหาร
ส่วนตำบลเขาสามยอต สมาชิกสภาท้องถิ่น ได้แก่ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสาม
ยอต และพนักงานส่วนท้องถิ่น (ข้าราชการ) ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอต และ
ตัวแทนกลุ่มประชาคม ได้แก่ ประธานประชาคม และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ในโครงการ
กิจกรรมที่มีการดำเนินงานแบบโปร่งใสและมีมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอต
นอกจากนั้นผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม (Group Interview) กับผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มประชาคม
และตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษา เรื่อง “พัฒนาการการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด จังหวัดลพบุรี” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอดที่มีความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งเงื่อนไขปัจจัยที่ก่อให้เกิดการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา ทั้งทางด้านเอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งวิทยานิพนธ์

ส่วนการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ผู้ศึกษาวิจัยได้รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด สมาชิกสภาท้องถิ่น ได้แก่ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด และพนักงานส่วนท้องถิ่น (ข้าราชการ) ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด และตัวแทนกลุ่มประชาคม ได้แก่ ประธานประชาคม และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ในโครงการกิจกรรมที่มีการดำเนินงานแบบโปร่งใสและมีมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอด นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์เป็นกลุ่ม (Group Interview) กับผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มประชาคม และตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. พัฒนาการกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอดตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เขาสามยอดได้มีกระบวนการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งในแต่ละกระบวนการ ปรากฏว่า อบต. ได้มีการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นต่อประชาชนในท้องถิ่น การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยวิธีการต่าง ๆ การตรวจสอบการบริหารงานของ อบต. และการทำประชาคมเพื่อร่วมกันเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการกระบวนการบริหารงานของ อบต. ที่นำไปสู่ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คือ กระบวนการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น กระบวนการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร กระบวนการตรวจสอบ กระบวนการทำประชาคม โดยมีผลการศึกษา ดังนี้

1.1 กระบวนการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นใน อบต.

วิธีการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นต่อประชาชนซึ่งแต่เดิมนั้น ตำบลเขาสามยอด ประชาชนยังมีความไม่เข้าใจในเรื่องการบริหารงานของ อบต. ในด้านต่าง ๆ จึงได้มีการกระบวนการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในพื้นที่เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอดในช่วงแรกมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยมีการขาดแคลนด้านบุคลากรและไม่ค่อยมีความรู้เรื่องกฎหมายและระเบียบการปฏิบัติตามราชการส่วนท้องถิ่น ทางด้านประชาชนก็ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ อบต. จากปัญหาที่ประชาชนไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ อบต. ดังนั้น ทาง อบต.เขาสามยอด จึงได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในเรื่องการปกครองท้องถิ่น และการบริหารงานของ อบต. วิธีการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นต่อประชาชน อบต. เขาสามยอดได้มีวิธีการต่าง ๆ เช่น การลงพื้นที่เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งจัด อบต.สัญจรเพื่อให้ความรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของ อบต. และการประชุม อบต. สัญจรไปในแต่ละหมู่บ้าน การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนด้านกฎหมายเช่น ระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี และการสร้างเครือข่ายการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ประชาชนและ อบต. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความเข้าใจร่วมกันในการทำงานของ อบต. รวมทั้งผลักดันความต้องการและแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการบริหารงานของ อบต. รวมทั้งประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ อบต. และทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของ อบต.

การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น หน่วยงานทหารในพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงานในด้านต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหาในเรื่องน้ำท่วม เพราะเขตพื้นที่ของตำบลเขาสามยอด เป็นเขตที่อยู่ติดแนวภูเขาและเมื่อฝนตกลงมาในปริมาณที่มากนั้นน้ำจะไหลบ่าลงมาในพื้นที่จึงทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังอยู่เสมอมา โดยเฉพาะพื้นที่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6 ประกอบกับท่อระบายน้ำในพื้นที่นั้นยังมีไม่เพียงพออีกทั้งยังมีถนนพลโยธิน มากั้นการไหลของน้ำที่จะไหลระบายลงมาสู่แม่น้ำลพบุรี และการทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับค่ายทหารในพื้นที่ เช่น การจัดงานลอยกระทงในพื้นที่ของทหารที่มีสระน้ำใหญ่ ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง อบต. กับประชาชนในชุมชนและทหารในพื้นที่ รวมทั้งได้รับทราบภารกิจอำนาจหน้าที่ของ อบต. และการมีสมาชิก อบต. ที่เป็นข้าราชการทหาร ทำให้การประสานงานกับหน่วยงานทหารและการสร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกันได้ง่ายสมาชิกสภา

ท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งในพื้นที่ และได้มีข้าราชการทหารที่เกษียณเข้ามาเป็นที่ปรึกษาของ อบต. เขาสามยอด และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานตำรวจในพื้นที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน โดยการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการรักษาความสงบเรียบร้อยและบริการชุมชน ของหน่วยงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็น โครงการหนึ่งที่มีการประสานงานกับหน่วยงานข้าราชการตำรวจ โดยมีการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ 3 นาย เข้ามามีส่วนร่วมในการออกตรวจชุมชน และ อปพร. ได้มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเบื้องต้นแก่ประชาชนในพื้นที่

อบต. เขาสามยอดได้มีการบริการและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในการเข้ามาติดต่อราชการ กับ อบต. เนื่องจากการติดต่อราชการของประชาชนที่ผ่านมามีต้องไปดำเนินการติดต่อที่อำเภอ และมีขั้นตอนที่ยังยกรวมทั้งการให้บริการที่มีระบบขั้นตอนของราชการ ทำให้เกิดความล่าช้า และประชาชนเกิดความไม่สะดวกในการไปติดต่อราชการ แต่สำหรับการติดต่อที่ อบต. เขาสามยอดได้มีวิธีคิดในการให้บริการประชาชนและอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ แก่ประชาชน เช่น การจัดสถานที่รับรองสำหรับผู้มาติดต่อราชการ การจัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ และอำนวยความสะดวกในการติดต่อสอบถาม การจัดเครื่องดื่มบริการกับผู้มาติดต่อราชการ การจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชนผู้มาใช้บริการติดต่อราชการ การลดขั้นตอนในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อราชการเช่น ระยะเวลาในการชำระภาษี หรือค่าธรรมเนียมในการอนุญาตต่าง ๆ จากเวลายื่นชำระภาษีจนออกใบเสร็จรับเงินรายละเอียด 5 นาที มาเป็น 3 นาที การยื่นขออนุญาตปลูกสร้างอาคารจากระยะเวลา 45 วัน มาเป็นภายใน 30 วัน การจัดบริการประชาชนในวันหยุดราชการ (วันเสาร์) จากการบริการและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในการให้บริการและการบริหารงานของ อบต. ที่ทำงานเพื่อประชาชน

นอกจากนั้น อบต. ยังได้มีการดำเนินการให้ความรู้แก่เด็กในโรงเรียนเขาสามยอด ตั้งแต่ชั้นอนุบาล โดยจัดให้มีวิทยากรให้ความรู้ด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเริ่มจาก อบต. คืออะไร มีหน้าที่อะไรบ้าง เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังการศึกษาเรื่องการปกครองท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนก่อนเข้าเรียนในวิชาต่าง ๆ ประมาณ 15 – 30 นาที นอกจากนั้นยังมีกลุ่มเด็กและเยาวชนคือ กลุ่ม อสม. น้อย มีการทำกิจกรรมในด้านสิ่งแวดล้อม มีการรณรงค์เรื่องการกำจัดขยะที่ทำร่วมกับ อบต. ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการปกครองท้องถิ่นเบื้องต้น

1.2 กระบวนการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

อบต. เขาสามยอด ได้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานของ อบต. เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ ดังนี้

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของ อบต. ตามระเบียบกฎหมาย เช่นพระราชบัญญัติว่าด้วยการสมยอมในการเสนอราคาของหน่วยงานรัฐ พ.ศ.2542 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอดได้ดำเนินการตามหลักกฎหมายที่ให้ อบต. ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในระยะแรกเป็นการปิดประกาศที่สำนักงาน อบต. ซึ่งยังไม่มีความหลากหลายมากนัก ประกอบกับระยะแรกยังไม่มีระเบียบกฎหมายออกมาบังคับใช้ในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ และการไม่ค่อยให้ความสนใจและสำคัญกับข้อมูลข่าวสารของ อบต.

การเปิดเผยข้อมูลโดยการปิดป้ายประกาศนั้น อบต.เขาสามยอด ได้ดำเนินการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยการติดป้ายประกาศในเรื่องต่าง ๆ เช่น งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และประชาสัมพันธ์อื่น ๆ ที่ อบต. การติดประกาศข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ อบต. ยังไม่ทั่วถึงต่อการรับรู้ของประชาชน เพราะว่าเป็นการติดประกาศตามระเบียบกฎหมายและประชาชนก็ไม่ค่อยสนใจ จึงทำให้ อบต. เขาสามยอดได้ดำเนินการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน อบต. เขาสามยอด

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยวิธีการใช้สื่อแผ่นพับ ซึ่งถือว่าเป็นสื่อที่ง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึงของประชาชนนั้น ได้มีการให้ข้อมูลข่าวสารของ อบต. เช่น การแนะนำองค์กร บุคลากร ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น รวมถึงวิสัยทัศน์การบริหารงานของ อบต. รายได้ของ อบต. ซึ่งมีการแจกแจงรายละเอียดงบประมาณแต่ละปีอย่างชัดเจน กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่ อบต. ได้ดำเนินการด้านต่าง ๆ และมีภาพประกอบให้เห็นเป็นรูปธรรมในการบริหารงาน รวมทั้งแถลงการณ์ของผู้บริหารท้องถิ่น และได้บริการเอกสารแจกแก่ผู้มาติดต่อราชการ

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยใช้วารสาร (เขาสามยอดสาร) เป็นสื่อที่ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนได้ทราบถึงการดำเนินงานของ อบต. ในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย โครงสร้างผู้บริหารท้องถิ่น โครงสร้างฝ่ายสภาท้องถิ่น และพนักงานท้องถิ่น กิจกรรมที่ อบต. ได้ดำเนินการ เช่น การแก้ไขปัญหาชุมชน ด้านการศึกษา ด้านสวัสดิการสังคม ด้านการสาธารณสุข ด้านการ

วางแผน การส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงรายงานผลการปฏิบัติงานตามข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี รายละเอียดงบประมาณรายรับ รายจ่าย ของ อบต. ซึ่งสื่อถึงการบริหารงานที่มีความโปร่งใสและประชาชนสามารถตรวจสอบได้

อบต. เขาสามยอด มีวิธีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ได้ดำเนินการนอกเหนือจากระเบียบ กฎหมายที่ได้กำหนดไว้เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบได้อย่างทั่วถึง โดยการประกาศเสียงตามสาย ภายในชุมชนผ่านทางผู้นำชุมชนโดยใช้วิธีการประกาศเสียงตามสายให้ประชาชนทราบ เป็นวิธีการ ที่สื่อสารกับประชาชนด้วยการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารแก่ ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนได้อย่างทั่วถึง โดยผ่านคณะกรรมการชุมชนหรือผู้นำชุมชนที่ได้เข้า ร่วมประชุมประชาคม ซึ่งแจ้งรายละเอียดการดำเนินงานของ อบต. ว่าได้ดำเนินงานในเรื่องใดบ้าง และจะดำเนินการในเรื่องใดต่อไป

นอกจากนั้นได้ทำการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยการประชุม อบต. สัญจร ซึ่งเป็นการ สื่อสารแบบสองทางมีการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นและ พนักงานท้องถิ่น กับประชาชนเป็นการเข้าถึงชุมชน เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของ ประชาชนในชุมชน ได้รับฟังความคิดเห็นจากประชาชนโดยตรงและได้รับเสียงสะท้อนความ ต้องการและปัญหาจากประชาชนโดยตรงและได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในการแก้ไขปัญหาชุมชน รวมทั้งได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชน นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลด้านงบประมาณ และการเสียดายของ อบต.เขาสามยอดโดยผ่านโครงการการเสียดายสัญจรของกองคลัง เพื่อให้ ความสะดวกแก่ประชาชนในการเสียดายโดยมีการประกาศล่วงหน้าและเป็นการประชาสัมพันธ์ เรื่องงบประมาณและการเก็บภาษีของ อบต.เขาสามยอด ให้แก่ประชาชนได้รับทราบ จึงได้มีการ สัญจรตามสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นั้น อบต.เขาสามยอด ได้จัดทำ Website อบต.เขาสามยอด ซึ่งการจัดทำเว็บไซต์ อบต.เพื่อให้ประชาชนหรือองค์กรภายนอกได้ รับทราบข้อมูลข่าวสารของ อบต. เขาสามยอด ในเว็บไซต์ ประกอบด้วย การแนะนำองค์กร ประวัติ ความเป็นมา โครงสร้างฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่น รวมถึงพนักงานท้องถิ่น รายได้และ งบประมาณของ อบต. ระเบียนการประชุมสภา และกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการ เช่น การประกาศการจัดซื้อจัดจ้าง ข่าวประชาสัมพันธ์ของ อบต. เช่น ยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนา

แผนพัฒนาท้องถิ่น ทำให้ประชาชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อบต. อย่างทั่วถึง และแสดงถึงความโปร่งใสในการบริหารงานของ อบต.

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้อย่างสะดวกและถูกต้องตาม ขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งประชาชนในตำบลเขาสามยอดมีความหลากหลายอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ทั้งหน่วยงานทหารและหน่วยงานราชการอื่น ๆ ทำให้คุณภาพของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอดมีความรู้และการศึกษาทำให้ง่ายต่อการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งความเป็นตำบลที่เป็นแบบกิ่งเมืองกิ่งชนบททำให้การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ด้าน ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความทั่วถึง ที่สำคัญความร่วมมือของคนในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.3 กระบวนการตรวจสอบ

การตรวจสอบการบริหารงานของ อบต.เขาสามยอดและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อื่นได้มีกฎหมายระเบียบที่ได้บัญญัติไว้ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการสมยอมในการเสนอราคา ของหน่วยงานรัฐ พ.ศ. 2542 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดี พ.ศ. 2546 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยบริหารราชการส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม – ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2545) ส่วนด้านการตรวจสอบผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและ ลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นได้อีกแนวทางหนึ่ง

การตรวจสอบโดยฝ่ายสภาท้องถิ่น ซึ่งฝ่ายสภา อบต. เขาสามยอด ได้มีระบบการ ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น ในสมัยที่มีการเลือกตั้งโดยมติสภาท้องถิ่นและการเลือกตั้ง ตรงโดยประชาชนนั้น มีความแตกต่างกันในรายละเอียด เช่น การบริหารงานในสมัยของการเลือกตั้ง นายจากมติสภาท้องถิ่นนั้น ทำให้ฝ่ายบริหารอ่อนแอ ไม่มีความเข้มแข็งเนื่องจากการลงมติของ สภาท้องถิ่นมีผลให้นายก อบต. พ้นจากตำแหน่งได้ คือ สภาท้องถิ่นมีมติด้วยเสียง 2 ใน 3 ให้พ้น จากตำแหน่ง หรือ สภาท้องถิ่น มีมติไม่รับหลักการแห่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และเมื่อมีการยุบสภา ส่งผลให้นายก อบต. พ้นจากตำแหน่ง ส่วนการเลือกตั้งนายก อบต. โดยตรงทำให้ฝ่ายบริหารเข้มแข็ง คือนายก อบต. สามารถแต่งตั้ง

รองนายกฯ ได้ 2 คน และ เลขานุการนายกฯ ได้ และสภาท้องถิ่นไม่สามารถลงมติใดๆ เพื่อให้ นายก อบต. พ้นจากตำแหน่งได้ และเมื่อยุบสภา นายก อบต. ก็ไม่พ้นจากตำแหน่ง

การตรวจสอบการบริหารงาน ของ อบต.เขาสามยอด ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ตรวจสอบการทำงาน ของ อบต. ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มาจากการแต่งตั้ง และคัดเลือกเข้ามาเป็นผู้ ตรวจสอบการทำงานและ อบต.เขาสามยอดได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการ ตรวจสอบเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงานของ อบต. และคณะกรรมการด้านต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการตรวจรับ เป็นต้น

นอกจากนั้นการกระจายอำนาจให้กับชุมชน แม้ว่าทาง อบต. เขาสามยอดเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับล่างที่สุดที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน แต่ปัญหาต่าง ๆ มีความสลับซับซ้อนมากขึ้นประกอบกับหน่วยการปกครองมีขนาดใหญ่มากขึ้น การให้บริการโดย อบต. อาจจะไม่ทันต่อเหตุการณ์และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ก็จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจให้กับระดับล่างลงไปในแต่ละชุมชน ซึ่งนอกจากจะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ แล้วก็จะช่วยในการพัฒนาและให้เกิดการเรียนรู้ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนั้นได้มีคณะกรรมการที่ผ่านการคัดเลือกจากหน่วยงานภายนอก เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย สาธารณสุขอำเภอ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานอื่นๆในท้องถิ่น เพื่อเป็นกรรมการ ตรวจสอบและการให้คะแนนเพื่อมอบรางวัลในโครงการที่ดำเนินการ โดยชุมชน เช่น โครงการประกวดชุมชนน่าอยู่ ของ อบต.เขาสามยอด เป็นต้น

ส่วนการตรวจสอบโดยภาคประชาชนได้มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบของ ชมรม กลุ่ม องค์กร ชุมชนประชาคมที่หลากหลาย เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมไทเก๊ก กลุ่ม อสม. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นอกจากนั้นยังมีกลุ่มในรูปแบบอาสาสมัคร ได้แก่ อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มเยาวชน ที่ทำกิจกรรมด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (กลุ่ม อสม. น้อย) รวมทั้งคลังสมองท้องถิ่นที่คอยให้คำปรึกษากับ อบต. และตรวจสอบการทำงาน ของ อบต. เพราะว่าประชาชนในตำบลเขาสามยอด ส่วนใหญ่มีความรู้และมีการศึกษา สามารถรู้หลักกฎหมาย และการบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น การบริหารงานของ อบต. จึงได้มีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ทำให้การบริหารงานของ อบต. เกิดความโปร่งใส

1.4 กระบวนการทำประชาคม

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอกได้มีกระบวนการทำประชาคมที่ถือว่าเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน การรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ทำให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้ รวมทั้งรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนท้องถิ่น โดยผ่านการดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

การนำเอาแนวคิดเวทีประชาคมมาใช้ เพื่อให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมที่แท้จริง อันเป็นการแบ่งปันความคิด มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันช่วยลดปัญหาความไม่เข้าใจกัน และทำให้เกิดความรักและห่วงใยต่อชุมชน รวมถึงการนำเสนอความต้องการของตนเองต่อ อบต. สำหรับตำบลเขาสามยอกมีข้อได้เปรียบพื้นที่อื่น ก็คือ คนในพื้นที่มีคุณภาพอยู่มาก อันได้แก่ ข้าราชการที่เกษียณอายุและการเข้ามาตั้งรากฐานในตำบลเขาสามยอก บุคลากรเหล่านี้ถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

แนวความคิดในเรื่องการทำงาน โดยใช้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของ อบต. เขาสามยอก กลุ่มประชาคมเป็นการรวมตัวของสมาชิกในชุมชน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหาชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน อบต.เขาสามยอกได้มีกลุ่มประชาคม หลากหลาย เช่น กลุ่ม อสม. ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมไทเก๊ก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นอกจากนั้นยังมีกลุ่มในรูปแบบอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มเยาวชน ที่ทำกิจกรรมด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (กลุ่ม อสม. น้อย) ซึ่งภายในชุมชนได้มีการมอบหมายให้ตัวแทนประชาคมแต่ละหมู่บ้านเข้ามาร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมกับ อบต. โดยมีขั้นตอนการทำประชาคมตั้งแต่ระดับภายในชุมชน คือ การประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นกันในระดับหมู่บ้านและชุมชนก่อน เมื่อได้ทราบความคิดเห็นรวมถึงปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการระดมความคิดเห็นในการทำแผนและระดมความคิดเห็นเพื่อทำโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งในการประชุมประชาคมของ อบต. เขาสามยอก ได้จัดประชุม ทุกวันที่ 20 ของเดือน เป็นการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานของ อบต. และการสะท้อนปัญหาความต้องการของชุมชนจากทุกภาคส่วนของชุมชน

ดังนั้น กระบวนการทำประชาคมของ อบต.เขาสามยอก ซึ่งมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนซึ่งมีความหลากหลายกลุ่มก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมกับ อบต. ในการทำงานร่วมกันและการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ

อบต. เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญในการทำให้การบริหารงานของ อบต. เขาสามยอดที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในการศึกษาดูงานเพื่อปรับประยุกต์ใช้กับการพัฒนาท้องถิ่นและเป็นต้นแบบในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีศักยภาพ

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีปัจจัยที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ

2.1 ปัจจัยด้านทหารและข้าราชการเกษียณในชุมชน ซึ่งในพื้นที่ตำบลเขาสามยอดเป็นพื้นที่ที่มีค่ายทหารตั้งอยู่ และทหารถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของความซื่อสัตย์และความมีระเบียบวินัย และข้าราชการเกษียณที่ถือว่าเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพทั้งทางด้านความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการเป็นที่ปรึกษาของ อบต. เขาสามยอด

2.2 ปัจจัยทางด้านกฎหมายที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบ อบต. ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญแก่องค์กรบริหารส่วนตำบลเขาสามยอดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทั่วไป ได้แก่

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หมวด 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น มาตรา 287 ได้บัญญัติในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ

- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2537

- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542

- พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542

2.3 ปัจจัยการเลือกตั้งโดยตรง ซึ่งทำให้ประชาชนมีตัวเลือกมากขึ้นในนโยบายการบริหารงานของ อบต. และมีผลมาจากพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ซึ่งมีสาระสำคัญนอกจากจะทำให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนแล้ว ยังกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสภาองค์การบริหารส่วนตำบลกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลใหม่ โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถอภิปรายการทำงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ แต่จะลงมติไม่ไว้วางใจหรือลงมติถอดถอนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลออกจากตำแหน่งไม่ได้ ฉะนั้นผลของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2546 จะทำให้ฝ่ายบริหารหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มแข็งขึ้น พึ่งพาเสียงสนับสนุนจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้อยลง

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงของประชาชน นอกจากจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มแข็งขึ้นแล้ว ยังส่งผลดีต่อประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเพราะการเลือกตั้งผู้บริหารโดยตรงคนเดียวจากประชาชนนั้นเป็นการเลือกตั้งระบบใหม่มีโอกาที่จะเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลง่ายกว่าระบบเดิม เพราะประชาชนจะมีตัวเลือกเพิ่มมากขึ้นและประชาชนจะมีทางเลือกในนโยบายเพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งตำบลเขาสามยอดได้มีทีมลงสมัครเลือกตั้ง คือทีมเขาสามยอดพัฒนา ทีมรักเขาสามยอด และมีผู้สมัครอิสระอีกจำนวนหนึ่ง เพราะทีมผู้สมัครแต่ละคนต้องแข่งขันกันเสนอนโยบายเพื่อเรียกเสียงคะแนนจากประชาชน และการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นคนเดียวก่อให้เกิดความชัดเจนขึ้นในเรื่องของผู้รับผิดชอบต่อประชาชน ซึ่งจากการเลือกตั้งในระบบเดิมที่สภาท้องถิ่นมีมติเลือกนายก อบต. และในวาระหนึ่ง ๆ อาจมีการเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้ง เมื่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความผิดพลาดขึ้นมา โอกาสที่จะปิดความรับผิดชอบก็มีได้มาก ต่างจากระบบปัจจุบันที่เกิดความรับผิดชอบต่อประชาชนที่แน่นอน

2.4 ปัจจัยด้านผู้นำที่เข้าถึงพื้นที่และการสร้างผู้นำชุมชน โดยใช้วิธีการบริหารแบบกระจายอำนาจการตัดสินใจให้กับชุมชนผ่านโครงการที่ชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมคิดและนำเสนอกับ อบต. การสร้างผู้นำชุมชนระดับชอย เป็นประธานชอยและประธานชุมชน ในการให้ผู้นำระดับชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของ อบต. ด้วยการนำปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเข้ามานำเสนอและแสดงความคิดเห็นในการประชุมประชาคม

2.5 ปัจจัยด้านภาคประชาคมเข้มแข็งและคลังสมองท้องถิ่น เนื่ององค์การบริหารส่วนตำบล มีความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เช่นมีความเป็นอิสระในการบริหารงาน การตัดสินใจ และมีงบประมาณที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้ง พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการกำหนดการถ่ายโอนภารกิจต่าง ๆ ในการจัดบริการสาธารณะให้กับ อบต. เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน เป็นต้น หัวใจสำคัญต่อความสำเร็จในการกระจายอำนาจ ก็คือ การที่ภาคประชาชน ภาคประชาคมในองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสامขอดีมีความเข้มแข็งและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน รวมทั้งมีคลังสมองท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุน กิจกรรมและการดำเนินงานของ อบต. การเสนอความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของ อบต.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะต่อ อบต. เขาสامขอดี

(1) เสนอให้ อบต. เขาสامขอดีสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นในการบริหารจัดการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงด้านการจัดการขยะอย่างเป็นระบบและพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งโดยการประชุมแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน การทำข้อตกลงร่วมกันในการจัดการขยะระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2) เสนอให้ อบต. เขาสامขอดี สนับสนุนกลุ่มสตรีให้มีความเข้มแข็งในการเข้ามามีส่วนร่วมและการตรวจสอบการทำงานของ อบต. โดยส่งเสริมให้มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการปกครองท้องถิ่น กฎหมายท้องถิ่น แก่กลุ่มสตรีใน อบต.

2. ข้อเสนอแนะต่อ อบต. โดยทั่วไปที่จะบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน

(1) เสนอ ให้ อบต. โดยทั่วไปให้มีระบบการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และหลากหลายช่องทาง เช่น แผ่นพับ วารสาร และการจัดทำเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวก

(2) เสนอให้ อบต. โดยทั่วไป สนับสนุนให้มีกลุ่ม องค์กรชุมชน ภาคประชาคมที่มีความเข้มแข็งในการตรวจสอบการทำงานของ อบต. โดยจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง

กฎหมายการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และกฎหมายอื่นๆ แก่ประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ ของ อบต.

(3) เสนอให้ อบต. โดยทั่วไป ได้มีการจัดประชุมประชาคมเป็นประจำทุกเดือน การจัดทำ อบต. สัญจร เพื่อรับฟังความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น

(4) เสนอให้ อบต. โดยทั่วไป ได้จัดทำข้อมูลทำเนียบคลังสมองท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการศึกษา ด้านกฎหมาย ด้านศาสนาและวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น

3. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(1) เสนอให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อถอดบทเรียนรู้ด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านอื่นๆ ของ อบต. เขาสามยอด

(2) เสนอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้มี อบต. ต้นแบบด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การประชาสัมพันธ์แบบเข้าถึงประชาชน การมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่หลากหลายในการตรวจสอบการทำงาน ของ อบต. การกระจายอำนาจตัดสินใจให้กับชุมชน

หัวข้อวิทยานิพนธ์	พัฒนาการการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม ร่วมของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วน ตำบลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี (Management Development accordance with Transparency and People's Participation: Specific Case Study on Tambon Administrative Organization of Khao Sam Yod, Lopburi Province)
ชื่อผู้เขียน	นายบุญยิ่ง ประทุม (Mr. Boonying Prathum)
แผนกวิชา/คณะ	พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. โกวิท พวงงาม
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง “พัฒนาการการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม
ของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี”
มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เข
าสามยอตที่มีความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งเงื่อนไขปัจจัยที่ก่อให้เกิด
การบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ
(Qualitative Research) กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และ
พนักงานท้องถิ่น รวมทั้งตัวแทนประชาคม กลุ่ม องค์การชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์เกี่ยวกับพัฒนาการกระบวนการบริหารงานตามหลัก
ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนของ อบต. เขาสามยอต พบว่า 1) อบต.มีกระบวนการ
การสร้างเข้าใจและความเชื่อมั่นต่อประชาชน เช่น การลงพื้นที่เพื่อรับฟังความคิดเห็นของ
ประชาชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ การให้บริการและการอำนวยความสะดวกแก่
ประชาชน การปลูกฝังความรู้เรื่องการปกครองท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชน 2) อบต.มีกระบวนการ
เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เช่น ติดป้ายประกาศ การจัดทำเอกสารแผ่นพับ วารสาร อบต. การประกาศ
เสียงตามสาย การประชุม อบต. สัจจกร การจัดทำ Website นอกจากนั้น อบต. เขาสามยอตมี

การประชาสัมพันธ์เชิงรุก 3) อบต. มีกระบวนการตรวจสอบ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนในการดำเนินการตรวจสอบการบริหารงานของ อบต. การให้ความรู้และการอบรมในระเบียบกฎหมายแก่ประชาชน ส่วนการตรวจสอบโดยฝ่ายสภาท้องถิ่น มีการเปิดโอกาสให้สภาท้องถิ่นในการตรวจสอบการทำงานของ อบต. ได้หลายช่องทาง เช่น การตั้งกระทู้ถาม หรือการเปิดอภิปรายผู้บริหารท้องถิ่นและมีวิธีการเชิญภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมสภาท้องถิ่น

4) อบต. มีกระบวนการทำประชาคมโดยมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ อบต. เพื่อให้เกิดความโปร่งใส

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีปัจจัยสำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ 1) ปัจจัยด้านทหารและข้าราชการเกษียณในพื้นที่ 2) ปัจจัยด้านโครงสร้างกฎหมาย 3) ปัจจัยด้านการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง 4) ปัจจัยด้านผู้นำที่เข้าถึงพื้นที่และสร้างผู้นำระดับชุมชน 5) ปัจจัยด้านภาคประชาคมเข้มแข็งและคลังสมองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะต่อองค์กร แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะต่อ อบต. เขาสามยอด (1) เสนอให้ อบต. เขาสามยอดสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นในการบริหารจัดการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงด้านการจัดการขยะอย่างเป็นระบบและพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งโดยการประชุมแก้ไขปัญหาหารือกัน การทำข้อตกลงร่วมกันในการจัดการขยะระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2) เสนอให้ อบต. เขาสามยอด สนับสนุนกลุ่มสตรีให้มีความเข้มแข็งในการเข้ามามีส่วนร่วมและการตรวจสอบการทำงานของ อบต. โดยส่งเสริมให้มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการปกครองท้องถิ่น กฎหมายท้องถิ่น แก่กลุ่มสตรีใน อบต.

2. ข้อเสนอแนะต่อ อบต. โดยทั่วไปที่จะบริหารงานตามหลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน (1) เสนอ ให้ อบต. โดยทั่วไปให้มีระบบการประชาสัมพันธ์เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และหลากหลายช่องทาง เช่น แผ่นพับ วารสาร และการจัดทำเว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวก (2) เสนอให้ อบต. โดยทั่วไป สนับสนุนให้มีกลุ่ม องค์กรชุมชน ภาคประชาคมที่มีความเข้มแข็งในการตรวจสอบการทำงานของ อบต. โดยจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และกฎหมายอื่นๆ แก่ประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ ของ อบต. (3) เสนอให้ อบต. โดยทั่วไป ได้มีการจัดประชุมประชาคมเป็นประจำทุกเดือน การจัดทำ อบต. สัญจรเพื่อรับฟังความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น (4) เสนอให้ อบต. โดยทั่วไป ได้จัดทำข้อมูลทำเนียบคลังสมองท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการศึกษา

ด้านกฎหมาย ด้านศาสนาและวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น

3. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (1) เสนอให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อถอดบทเรียนรู้ด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านอื่นๆ ของ อบต. เขาสามยอด (2) เสนอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ส่งเสริมให้มี อบต. ต้นแบบด้านความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การประชาสัมพันธ์แบบเข้าถึงประชาชน การมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่หลากหลายในการตรวจสอบการทำงาน ของ อบต. การกระจายอำนาจตัดสินใจให้กับชุมชน

Abstract

The Research Study on “Management Development accordance with Transparency and People’s Participation: Specific Case Study on Tambon Administrative Organization of Khao Sam Yod, Lopburi Province.

This qualitative research is aimed to learn the development and the management of Tambon Administrative Organization (TAO) of Khao Sam Yod as the unit that is justified as Transparency and People Participation TAO. The main research question of the research is what the obligations to create the management in accordance with the transparency and people’s participation are.

The sample group of citizen for the study is from the local administrators, the members of local council, the local government officials and the local philosophers including the representatives from civil society and people organizations.

The study found that 1) the TAO Khao Sam Yod has processes to create understanding and trust among the people such as organizing field works for public hearing, creating social networks, preparing course training about local administration for youth 2) TAO always disseminates information to public in forms of signs, flyers, journals, public announcement, local and roaming meetings, website and advance public relations 3) TAO Khao Sam Yod sets up People Committee to evaluate and inspect its management and also provides knowledge and training on laws and regulations for the people. The people Committee is able to examine the performance of TAO in various ways such as setting up a meeting or forum or raising questions in the local council 4) TAO Khao Sam Yod is able to form a community process to encourage people to participate in monitor and evaluation of TAO for transparency.

The significant factors that created the transparency and people’s participation are: 1) Resource persons such as the retired government official living in the area 2) Law and Regulation Structures 3) The direct election of the local administrators 4) The Leaders and the head of communities 5) The strength of civil society and local knowledge.

The suggestions for the Organization:

1. The suggestion for TAO Khao Sam Yod:1)TAO should set up networks with other local administration organizations to cooperate in environmental and garbage management and development set up networks with other local administration organizations 2) TAO should promote the women group to have more role in evaluate the TAO's work and TAO should organize training about local Government local law with women group.

2. The suggestion for all TAO to develop the transparency management and people participation 1) TAO should communicate with local people through various accessible ways such as flyers, journals, website 2) TAO should organize training about the public sector procurement law, community development plan and other important subjects 3) TAO should is able to form a community process to encourage people and roaming meetings such as organizing field works for public hearing and evaluation 4) TAO should make data directory for local knowledge such as local intellect, education, law, religion, and culture.

3. The suggestion for relevant organization 1) Local Academic Institutes should implement a participation research and develop knowledge management on people participation 2)The Department of Local Administration should promote the transparency TAO by supporting civil society to check the TAO management process and distribute information about governance for people.